

INA POLJAK

**DOBAR
MOMAK**

I DEO

LINOLEUM

Gledao je u bele čarape na svojim stopalima, koja su visila desetak centimetara iznad poda. Sad su bile sive i flekave od trave. Bila je prohladna avgustovska noć, ali to nije dopiralo do Todora.

Sedeo je na bolničkom krevetu i čekao. Prostorija je bila pravougaona, sa još nekoliko praznih kreveta. U vazduhu se osećao miris dezinficijensa pomešan sa urinom.

Pogled mu je skrenuo dole, na zeleni linoleum, ofucan od starosti, očigledno friško prebrisan. Podsetio ga je na film *Zelena milja*. Oduvek je mislio da je to jako tužan film.

Iz druge prostorije dopirali su glasovi:

– Je li, Mile, šta si mi večeras doveo? Opet se neko okačio o most? Ili loša roba? To je jedino novo što mi u poslednje vreme dovodiš – govorio je ženski glas koji bi se mogao nacr-tati isključivo kao ravna linija.

– Ne znam, pravo da ti kažem. Ovog nisam viđao dosad. Ne deluje mi da je nacifran. Ne bih rekô ni da je pijan. Ali

sam mu zahvalan, jer da nije pravio zijan po kraju, ja tebe večeras ne bi' video – bio je to grub muški glas. Poslednjih par reči su kao mali kamioni u tovarnim delovima nosili mangupski osmeh. Ili barem ono što je vlasnik tog osmeha smatrao mangupskim.

– I ja se obradujem kad god tebe vidim, znaš kako! Ništa, zvaću ove iz petice pa ćemo videti šta s njim.

– Ajde, ajde. Meni deluje da je jednostavno prsô.

– Svi su ovde prsli, Mile, zato i završe kod mene.

– Znam, ništa mi ne pričaj. Jedino što mene drži da ne prsnem jeste taj tvoj osmeh – nije odustajao policajac Mile.

– Sve ću osmehe na prijemu u trećoj smeni sačuvati za tebe, Mile – glas glavne sestre na ambulantom psihijatrijskom prijemu bio je umoran.

Razgovor se nastavio još kratko, ali Todor ga više nije slušao. Sad je ipak disao mirnije i ponovo je gledao u svoje čarape. Osećao se kao da je sa sebe zbacio tonu tereta. Jesu li oni njemu dali injekciju nečeg čim su ga tu doveli? Nije mogao tačno da se seti.

Jedino čega se maglovito sećao bile su žardinjere, plava svetla policijskih kola, ruke koje ga grabe i pendrek koji mu je okrznuo rebra. Da li ih je samo okrznuo? Nije znao. U krvi je još uvek imao dovoljno adrenalina – i pitanje je čega još – da ne bi osetio ni da su mu nogu iščupali iz kuka.

PIDŽAMA

[Godinu dana ranije]

Hodao je mokrom i bučnom ulicom dok je kiša postajala sve jača. Znao je da će uskoro morati da otvori kišobran, ali mrzeo je kišobrane i odlagao je taj trenutak koliko god je mogao.

Dok je hodao, po glavi je prevrtao rečenice koje mu je Sanja izgovorila pre tri meseca. Od tada se povremeno pitao šta je od toga stvarno mislila, a šta je rečeno u afektu. Ako između te dve stvari uopšte ima neke razlike...

– Imam osećaj da nisi prisutan, kao da odjednom nestaneš, kao da pričam sa zidom – rekla mu je dok još uvek nije shvatio u kom pravcu ide razgovor.

To večer došla je kod njega oko deset, najavivši se samo pola sata ranije, rekavši da mora hitno da ga vidi.

Dva dana pre toga nisu imali kontakt zbog neke svađe koja se okamenila u zid ćutanja. Posle takvih epizoda – a bilo ih je – on bi joj se obično prvi javio. Nije ovoga puta. Iako mu je bilo teško, hteo je da vidi kad će se ona javiti njemu.

Došla je te sparne junske noći oko deset, zabrinutog lica. Nije znao šta da očekuje, jer je i sam već neko vreme imao osećaj da se vrte ukруг. U poslednjih nekoliko meseci – možda i godinu dana, nije mogao da se seti – njihov odnos bio je cikličnog karaktera. Ciklus se sastojao od nekoliko dana u kom bi se ponašali manje-više kao normalan par, onda bi se desila svađa, pa ne bi pričali dva-tri dana. Bilo mu je teško da se seti šta su bili razlozi tih svađa, jer je delovalo kao da bi se desile niotkud. Broj dana gde bi među njima sve bilo normalno stalno se skraćivao.

Ovaj put je došla i odmah s vrata krenula da priča. O tome kako više ne može ovako, kako više nema smisla. Kako joj je dosadilo da bude u vezi sa dve osobe od kojih nikad ne znaš s kojom razgovaraš.

Nije bilo prvi put da to čuje od nje. Kad je prvi put čuo, guglao je da proveri ima li ono stanje kad imaš višestruku ličnost, pa je brzo zaključio da nema.

Nastavila je o tome kako je on sklon da pogrešno tumači njene potrebe i da nema razumevanja za to da njoj treba prostora.

Kod ove rečenice je bio malo zbunjen, jer je njegov utisak bio taj da je ona ta koja želi da prostor između njih dvoje sve de ne minimum. Zaustio je da nešto kaže, ali se predomislio.

Ćutao je na većinu onog što mu je rekla. Nije znao da li bi njegove reči na bilo koji način promenile tok, ritam i ton razgovora. Trebalo mu je dvadesetak minuta da shvati da ona upravo raskida s njim. Ne bi to otvoreno rekla, već je to radila na način za koji je znao da je tipičan za nju: njene rečenice uvek bi visile na ivici svog značenja kao da je ostavljala prostor da, ako se on povede za time što je rekla, može da mu kaže da je nije dobro razumeo.

– Ja mislim da bi ti mene više cenio kad bismo malo manje vremena provodili zajedno, kad ti ne bih bila toliko dostupna.

Namrštio se jer nema ni pet minuta kako je rekla da ima utisak da je on taj koji je njoj nedostupan. Čak i kad je fizički tu, emocionalno nije, tako je rekla.

Opet je zaustio da postavi pitanje, ali se predomislio.

U glavi je osećao tup, difuzan bol, kao da čuje jedan zvuk, a njegov mozak prepoznaje sasvim drugi.

Ona je nastavila da govori, a njemu je bilo sve teže da je čuje. Video je samo njene velike oči pune suza; zvuk mu je bio nedostupan.

– Ni sad me ne slušaš, ja ne mogu da verujem – rasplakala se, pokrivši jednom rukom oči.

– Sanja, je l' mi to upravo raskidamo?

I dalje držeći ruku preko očiju, rekla je:

– Ne znam više šta da radim, ne znam. Da, Todore, mislim da je najbolje tako. Ali nije moja krivica, jer ja raskidam s tobom zbog toga kakav si ti, a ne zbog toga kakva sam ja. Sve sam učinila da nam veza uspe, ali džabe. Ti prosto nisi... ne znam, nisi kao normalni ljudi!

Gledao je u nju bez reči. Znao je da deluje kao ludak, potvrđujući ovime njenu hipotezu o njegovoj upitnoj normalnosti.

Ništa joj nije rekao iz jednostavnog razloga: više nije imao šta da kaže.

– Nemaš ništa da kažeš? Je li moguće? Posle svega?

– Nemoj da zaboraviš pidžamu, eno je tamo u sobi.

Uzela je mali jastuk sa kauča na kom je sedela i pogodila ga u glavu. Potom je ustala, pokupila kutiju cigareta sa stola i izašla iz stana. Upaljač je zaboravila. Hteo je da vikne za njom da ga ponese jer zna koliko se unervozio kad nema upaljač, ali se brzo predomislio. Poslednje što je čuo bio je zvuk ljutitog zatvaranja ulaznih vrata.

Prisećao se ovog prizora mnogo puta u poslednjih nekoliko meseci, stalno se pitajući da li je trebalo drugačije da postupi.

Ne samo u ovoj, već i u mnogim drugim situacijama kad je imao osećaj da se ponaša na jedan, a razmišlja i oseća na sasvim drugi način. Da je, kako bi Sanja rekla, dve osobe.

Kad mu je dosadilo da se pita, zakazao je termin.

Sad se približavao adresi koju je tada dobio, žurnim korakom jer se kiša pojačavala, a ideja da otvori kišobran kad je ovako blizu činila mu se besmislenom.

ČVOROVİ

Prevrtljiva septembarska kiša padala je po prozoru na onaj način koji uvek dobro izgleda na fotografijama visoke rezolucije, ali nikad u realnosti. Mokrih nogavica, sedeo je na stolici i čekao.

Trema ga je šćepala tek kad je ušao unutra. Grlo mu je bilo suvo, a imao je osećaj da će mu rođena creva u svakom momentu pokušati beg napolje.

Dok je sedeo i pokušavao da se sabere, bela vrata su se otvorila i pojavila se žena u kasnim tridesetim, prijatnog lica i pomalo strogog držanja. Pogledala je u njega iza naočara sa zlatnim okvirima i rekla:

– Todore?

– Da, ja sam. Todor Jakovljević. Dobar dan. Malo sam poranio.

– Dobar dan, ne brinite. Možete ući.

Sklonila se da ga propusti u prostoriju od nekih dvanaestak kvadrata. U njoj nije bilo mnogo stvari – na sredini su

bile dve fotelje koje su gledale jedna u drugu, sa stočićem u sredini. Na njemu se nalazila kutija finih papirnih maramica. *Kao u filmovima.*

Pružila mu je ruku i rekla:

– Anita, drago mi je.

Prihvatio ju je i samo klimnuo glavom. Kolena su mu klecala kao da je opet u petom razredu a istoričarka ga neočekivano prozvala da odgovara. Anita mu je pokazala rukom ka jednoj fotelji, a zatim su seli. Svidelo mu se to što može da gleda u prozor, ako mu tako dođe. Možda kroz njega može i da pobegne.

– Pa, Todore, šta vas dovodi? – pitala je Anita trudeći se da joj glas zvuči nehajno kad kad ljudi pričaju s komšijom o vremenu ili datumu kad je najbolje otići na more a da izbegneš gužvu.

Zaustio je da nešto kaže, ali mu je grlo bilo suvo i počeo je da kašlje kao da se guši. Anita mu je nalila čašu vode iz bokala koji je bio na stolu. Otpio je gutljaj vode, a reči su se pojavile:

– Izvinite, suva su mi usta.

Stiskao je čašu vode i pokušavao da se seti šta ga je pitala. Anita ga je posmatrala i blago se osmehivala. Osmeh joj je bio umoran, ali ceo prizor je delovao tako obično i svakodnevno da mu se mozak otkočio, pa se setio šta ga je pitala.

– Ovde sam jer mislim da je dobro da s nekim popričam – zastao je i pokušao da se osmehne. Osmeh mu je, međutim, više ličio na nevoljni facijalni grč.

Na Anitinom licu stajala je maska blagosti i pažljivog slušanja. Nije mogao da proceni je li autentična ili uvežbana.

– Razumem. Dobro je što ste došli. Da li se dogodilo nešto konkretno što vas je navelo da dođete? – pitala je Anita.

Dogodilo se sve i nije se dogodilo ništa. Jesam li se zajebao što sam došao ovde?

Borio se opet s onom lavinom u stomaku koja mu je creva vezivala u teške mornarske čvorove.

– Nije se dogodilo ništa. Mislim, ništa spektakularno, ništa što se ne dešava drugima. Oduvek imam taj osećaj da sam malo... ne znam kako bih to rekao... Nevidljiv? Ili kao da živim jedan život u svojoj glavi, a drugi... izvan. I raskinuo sam s devojkom, ima već nekoliko meseci. Bili smo zajedno dve godine i bilo mi je teško kad je bilo gotovo. A istovremeno mi je laknulo. Evo ne znam, to je to, razumete, kako može istovremeno da ti bude i teško i da ti lakne, uvek imam te neke... ne znam kako to da nazovem. Kao da sam dve osobe, a znam da nisam.

Zaćutao je. Ispod sve te treme koja mu je izdajnički sušila grlo, osetio je da zasad više nema šta da kaže.

Vraćajući na koren nosa naočare koje su blago počele da spadaju, Anita se oglasila:

– Raskidi su teška stvar. Često uz njih ide čitavo klupko emocija i zato nije neobično istovremeno osećati i tugu i olakšanje.

Nasmešila se i pogledala u njega. Reči su mu i dalje stajale u grlu, pa se prisilio na osmeh. Ovaj je bio nešto više od facijalnog grča. To je sve što je mogao sa svojom motorikom u ovom trenutku.

– Da li ste prvi put na psihoterapiji?

– Jesam.

Garant se vidi iz aviona, jer sigurno izgledam kao da ću se svakog momenta usrati. Što možda i nije daleko od istine.

– Onda ćemo polako. Normalno je da u početku imate tremu. Većini je tako, ne brinite.

Udahnuo je – konačno – i osetio kako mu se nekoliko metalnih čvorova u stomaku razvezalo. Ne skroz, ali dovoljno da može da udahne.

– Šta mi možete reći o sebi, Todore? Šta radite, čime se bavite?

Sa pregrade ispod stočića dohvatila je nekoliko belih listova podmetnutih na tanku knjigu i hemijsku, te vratila pogled na njega.

Videvši to, još malo se opustio. Shvatio je da se od početka oseća kao da očekuje da ona ispod stola izvadi nekakvu palicu ili nož. Na prizor papira i hemijske, blago mu je laknulo.

– A, da. Ovaj, pa ja sam po struci ekonomista. Radim u maloj firmi, bavim se marketingom. Uglavnom organizujem stvari – nasmešio se i posle još jednog gutljaja vode iz čaše koju nije puštao iz ruke, nastavio:

– Posao kao posao. Inače volim da crtam, hteo sam da upišem likovnu akademiju, ali su me moji dozvali pameti. Sad radim tu i okej mi je. Imam redovnu platu, to u ovo vreme nije mala stvar, što se kaže. Inače živim tu u Gradu.

– Živite sami?

– Da. Od treće godine faksa, kad su moji otišli na Selo i ostavili mi stan.

Anita ga je slušala i povremeno nešto zapisivala.

– Imate li braće i sestara?

– Nemam, samo ja.

– Oke-ej. Šta mi još možete reći o sebi? Kako biste sebe opisali?

Normalan sam. Valjda. Jebem li ga.

– Šta znam, normalan sam. Bar verujem da jesam. Nemam nikakve traume ili takve stvari. Nema ničeg egzotičnog u vezi sa mnom.

– U redu. To je dobra vest, zar ne?

Otpio je još jedan gutljaj vode.

– Da. Valjda. Nemam pojma. Uglavnom, znam da treba da s nekim pričam. Jedan moj prijatelj mi kaže da je to najbolje sa ženama. I ja to mislim. Zato sam vas našao. Preko *Gugla*.

Probao je da zvuči šeretski, ali dok su mu reči izlazile iz usta, shvatio je da deluje malo jezivo. Mada je sve što je rekao istina. Anita je imala odlične recenzije na *Guglu*, a i na forumima su je hvalili.

Nova misao tresnula ga je tako da je osetio kako mu crvenilo nadire u obraze dok mu se creva pomeraju kao lenje zmi-je i ponovo se upetljavaju. Da li je uopšte dozvoljeno birati terapeuta po polu? I sme li se to reći naglas? Anita je prekinula ovu spiralu misli koje su mu opet ubrizgavale paniku u kompletan krvotok.

– Razumem. Bez brige, volela bih da na ovoj seansi čujem malo više o vama. Sad ću najpre ja vama objasniti neke stvari u vezi s našim susretima, naravno, ako odlučite da to bude više od ovog jednog susreta. Na prvoj seansi najčešće se upoznajemo, tako da se opustite, pričaćemo i dogovoriti se šta nam je činiti dalje. Može?

Todor je klimnuo glavom i još jedan od čitavog niza čvorova odvezao mu se u stomaku. Slušao je Anitu dok priča o tome šta se sve radi na psihoterapiji, kako izgleda zakazivanje, otkazivanje, plaćanje. I kako je to proces kojemu je teško predvideti tok i trajanje. Težak je i ume da bude bolan, ali donosi dobre stvari onima koji istraju.

Kad je završila, konačno se opustio i počeo da govori. Kao da mu je mozak iznenada shvatio da nije ni u kakvoj opasnosti. Da ga niko nije nesprennog prozvao da odgovara na pitanja o Kartagini, za koju nije bio siguran je li iz istorije ili iz neke igrice.

Govorio je o tome kako ima 32 godine i nije baš siguran kad se tačno desilo da su prošle tolike godine. O roditeljima koji su obični ljudi. Majci koja je uvek malo više brinula, ali to je tipično za mame, zar ne? I koja jedva čeka unuke. O ocu koji je uvek bio zaštitnik porodice, s obe noge na zemlji. O svom odrastanju, koje je bilo normalno koliko su to nenormalne okolnosti u zemlji dozvoljavale. O tome da su išli skoro svake godine na more ili makar u banju i da je dosta vremena provodio kod babe i dede na Selu. Pa su se onda i njegovi roditelji preselili u to isto Selo, a on je dobio svoj

stan i slobodu u Gradu. O prijateljima s kojima se druži od srednje ili fakulteta. O Sanji koja mu je bila prva ozbiljnija veza. O psu kog je planirao da usvoji, ali još uvek nije jer se brine ko će ga paziti dok on radi. Nije imao ljubimce kad je bio mali. Mama je bila protiv, a kad je sa deset godina imao napad astme, za koji se ispostavilo da je alergijska reakcija, više nije bilo priče o ljubimcima.

Imao je osećaj da je sve ispričao za nekoliko minuta, a zapravo je prošao skoro ceo sat. Kiša je u međuvremenu prestala, a prozor je bio u dalje pun kapljica koje kao da nisu znale šta bi sad.

Nakon što je isteklo vreme predviđeno za seansu, Todor i Anita dogovorili su novi susret za narednu nedelju.

Izašao je na ulicu, sa osećajem da je lakši jedno desetak kila. Udahnuo je topli i vlažni septembarski vazduh i video da je počelo da se razvedrava.

LISICA

Vreli avgustovski dan završavao je svoju karijeru. Sunce je već bilo na zalasku, a iz asfalta je još uvek isparavao topli vazduh. Gume malog automobila jugoslovenske proizvodnje alavo su gutale kilometre.

Todor nije primećivao te stvari. Kad imaš devet godina, nije te briga kad tačno sunce zalazi. Ali Petru, njegovom ocu, to je bilo bitno jer je hteo da stignu kući pre mraka. Nije voleo da vozi po mraku jer mu je postajalo sve teže da vidi. Što, naravno, nije hteo da prizna. Zato se sad potihom utrkivao sa suncem, procenjujući da pobeđuje u ovoj trci.

U kabini auta bilo je zagušljivo i zato je prozor s vozačeve strane bio otvoren cela tri centimetra. I Petar i Todor zalagali su se da se otvori još jedan, ali Desanka nije htela ni da čuje. Da se stvori promaja, za koju je opštepoznato da je, ako živiš na Balkanskom poluostrvu, stoprocentno smrtonosna.

U poluležećem položaju na zadnjem sedištu, Todor se dosađivao. Tata je rekao da stižu kući za manje od sat

vremena. Ni ta vremenska odrednica u detinjstvu skoro ništa ne znači, posebno kad si na letnjem raspustu. Zevao je kroz prozor brojeći malobrojno drveće pored puta i gledajući u udaljene kuće tu i tamo. Nisu baš izgledale kao kad na likovnom dobiješ zadatak da nacrtáš kuću. Iz takvih kuća redovno se vijori dim iz dimnjaka u najluđim spiralama, a kod ovih nije bilo dima. Bilo je to možda zato što je bio avgust i niko pri zdravoj pameti nije ložio, ali Todor je bio u godinama kad ga takve apstrakcije ni najmanje ne zanimaju.

Petar je bio savestan vozač i auto se kretao propisanom brzinom. Todor je naslonio glavu na prozor iza suvozačeve strane i poluzainteresovano gledao u put pred njima koliko je mogao da dobaci. U jednom trenutku opazio je nešto zbog čega je skočio tako da je zamalo udario glavom u prozor.

Kraj puta je ležala životinja. Nepomična, veličine psa. Ubrzano su joj se približavali i Todor je povikao iz petnih žila:

– Tata! Šta je to?!

Dok su se približavali nepomičnoj gomili krzna kraj puta, i Petru i Desanki verovatno je postalo jasno šta je to. Po boji krzna lako se moglo zaključiti koja je životinja tu ispustila svoju dušu, najverovatnije od strane nekog vozača kom se baš žurilo. Pogledali su se, a ona je molećivim pogledom Petra ovlastila da odgovori:

– Sine, to je lisica.

U tom trenutku auto je bio na samo dvadesetak metara od lisice, možda baš zato što se Petar trudio da ne ubrza niti da uspori. Ničim da ne pokaže da je taj prizor zbog nečeg poseban.

– Ali, tata, ona se ne mrda! Je l' misliš da spava?

– Ne znam, sine.

U momentu kad su prolazili pored nesrećne lisice, Todor ju je pogledao razrogačenih očiju. Ležala je na strani, poluo-krenuta na leđa. S glavom pod uglom koji ne sluti na mirnu smrt. Video je njene otvorene oči koje su ukočeno gledale uvis. Usta su joj bila poluotvorena i iz njih je beživotno visio

jezik. Pogled mu je u deliću sekunde skrenuo ka njenom truhu na kom su bile nabrekle dojke.

– Tata, je l' to ona ima male? Ona ima male lisice? Tata, zašto se ne pomera?

Petar je ćutao. Desanka je ćutala.

Todor je u trenu zakoračio preko ivice suza i stropoštao se u njihov vlažni očaj.

– Tata, je l' lisica umrla? – pitao je kroz suze, ogromnim očima gledajući u tatin potiljak kao da su tamo svi ti mistični odgovori o životu i smrti. Imao je već dovoljno godina da shvati koncept smrti. Ali nije imao dovoljno godina da shvati da nekad mame lisice završe ubijene pored puta.

Petrov puls je ubrzavao. To je ono što ljudi inače zovu strah, a Petar to vidi kao slabost. Smatrao je da je pokazivanje straha pred sinom vaspitna greška koju će u jednom trenutku sigurno skupo platiti.

– Ajde, sine, šta cmizdriš tu kô neka curica? Lisice su lukave, ljudi ih stalno love. Ovu je verovatno neko zgazio, ali svejedno bi pre ili kasnije ovako završila – ovim rečima Petar je izveo svoj vaspitni manevar i jedva primetno slegnuo ramenima.

Desanka je ćutala. Todor je i dalje plakao.

Premalo sekundi kasnije, šoku se pridružio bes. A to nikad nije dobra kombinacija. Posebno kad imaš devet godina.

– Ali, tata! Ona ima bebe! Oni će nju da čekaju, a ona neće doći! Bebe će umreti od gladi! I nije istina da su lukave! Ja baš volim teta Liju iz *Laku noć, deco!*

Plać se pretvorio u glasne jecaje.

– Prestani da plačeš, uznemirićeš majku. Vidi kako si je rastužio – probao je Petar da umiri situaciju i još jače stisnuo volan automobila, koji je bio potpuno mokar od njegovih znojavih dlanova.

Desanka je ćutala. Todor je glasno jecao.

Sunce je skoro pa zašlo.

VRATA

Izašao je iz stana u kasno oktobarsko popodne. Dok je silazio niz stepenice sa trećeg sprata, pitao se da li je zaključao stan. To je bio njegov mali neurotični ritual koji je ponavljao skoro svaki put kad bi izlazio napolje. No, u poslednje vreme to nije bila opsesivna misao i odolevanje divljačkom porivu da se vrati i proveriti, već više mali nervozni impuls koji bi mozak lako preklopio. *Uvek se to pitam i nijednom nisu ostala otključana. Dakle, zaključana su.*

A i nije kao da bi se desila neka nezamisliva šteta i kad bi ostala otključana. Nije u stanu imao nikakav veliki novac niti vredne stvari. Sve što bi lopovi mogli ukrasti bilo je nešto tehnike – televizor, kompjuter, zvučnici. Nije se radilo toliko o potencijalnoj materijalnoj šteti koliko o osećaju da ti neki stranac poganih namera burla po stvarima.

Todor nikad nije posebno mario za taj stan. Živeo je u njemu od svoje pete godine, dakle otkad zna za sebe. Njegov otac ga je dobio najpre na korišćenje tokom rada u bivšoj

domovini, a posle je nekako postao njegov. Kako, Todor nikad nije pitao. I dalje je stan očev, a tako i izgleda. Kad su se selili, Petar i Desanka poneli su otprilike polovinu nameštaja. Svoj bračni krevet, par fotelja, ogroman regal od orahovine koji je u familiji ko zna koliko. Trpezarijski sto su ostavili, ali su poneli stolice. Odneli su i vezene goblene – na Todorovo veliko olakšanje – kao i kristalne čaše iz kredenca za specijalne prilike, koje nikad nisu korišćene. S njima su otišle i sve sitnice i uspomene koje se tokom života neprijetno nastane u svim slobodnim uglovima polica i ormara. Gomila toga ostala je u podrumskoj ostavi u koju Todor nije ušao godinama.

Sve što je, nakon iseljenja svojih roditelja, uradio po pitanju enterijera u tom stanu bilo je izbacivanje skoro sveg preostalog nameštaja, uz zadržavanje samo onog što mu je apsolutno neophodno. Imao je plan da ga nekako sredi i opremi, ali prošla je godina, prošle su dve, pa pet, i tek onda je shvatio da se to neće desiti. Zvao je to iz šale svojom sklonošću ka askezi i minimalizmu, a prava istina je da nikad taj stan nije doživljavao kao sopstveni. Čak još uvek spava u svojoj sobi, dok veća – spavaća – zjapi skoro prazna. Prođu i nedelje da ne uđe u nju. Jednog dana će, kao jedinac, sasvim sigurno naslediti stan, ali to mu pitanje uopšte nije palo na pamet dok je tog oktobarskog kasnog popodneva izlazio iz zgrade pod nebo na koje se sumrak sveže rasuo.

Hodao je i posmatrao prolaznike oko sebe. Često je to radio – razmišljao šta ljudi inače rade u svojim životima i kakve im se misli vrzmaju po glavi kad bi se mimoilazili na ulici. Sedeo bi nekad na klupi u parku i posmatrao ih. Zašto se smejući ona žena što gleda u telefon? Ko joj se javio pa se tako široko kezi? I zašto je onaj čiča što šeta psa tako zamišljen? Zbog čega ona žena upadljivo crvene kose tako besno sagovorniku preko telefona govori: „Ne može! Alo, bre, rekla sam da ne može!“

Zamisli da možeš da uđeš nakratko u svaku od tih glava... Bilo bi baš zabavno. Ili bi odlepio u roku od par minuta. Možda i jedno i drugo?

Zašao je iza ugla i stigao. Trebalo je da se nađe s Mihajlom, prijateljem iz srednje, najbliskijim kog je imao. Ušao je u pab i odmah ga spazio, jer to je bila stvar s Mihajlom – Miksom – teško ga je ne primetiti. Bio je visok, zgotan i imao taj nehajni stav prema svemu i svakom. U kombinaciji sa sanjivim očima i osmehom koji isijava optimizam, bio je faca među devojkicama, pa devojkama, otkad zna za sebe. Da ga ne znaš, na prvu lako možeš pomisliti kako je nekakav sanjivi umetnik. A nije. Radio je kao programer i uglavnom delovao kao da mu je jednostavno i zabavno dok lagano klizi kroz život.

Todor mu je prišao, pa su se pozdravili. Seo je i poručio pivo. Posle uobičajenih „šta ima novo kod tebe“, Mihajlo mu je rekao:

– Znaš koga sam juče sreo u gradu? – i ne sačekavši Todorovu reakciju, nastavio je: – Sanju!

– Stvarno? Sanju? Nju nisam video mesecima. Hvala kosmosu.

– Niste se nijednom čuli?

– Nismo. Što pitaš?

– Ma otkud znam, nego slušaj. Bila je s onom drugaricom što liči na pekinkezera. Videla me i delovalo mi je da će se napraviti luda, ali onda mi je u poslednjem momentu prišla. Ja sam stajao kod trafike tamo preko puta pijace, one su kretale na pešački.

– Jeste nešto pričali?

– Ništa bitno, klasika, „gde si, šta ima“ i tako sve. Nije pitala za tebe, ako te to zanima.

– Ma baš sam mislio da je pitala za mene, i to tebe.

Mihajlo se nasmešio i otpio gutljaj piva.

– Je l' ideš još kod šrinka? Ili beše šrinkica?

-
- Anite? Idem. Bio sam dosad nekoliko puta.
- I, kako ti je?
- Pa okej. Ono, zanimljivo. Svakako postavlja bolja pitanja od tebe – rekao je Todor i pomalo nezgrapno nazdravio kriglom.
- A pričaj mi malo, kako to izgleda? Je l' kô u filmovima, ono, dođeš, legneš i onda pričaš o svom detinjstvu? Ili šta si sinoć sanjao?
- Pa znaš kako, nije baš kao u filmovima, ali ima i sličnosti. Pričaš tu i tamo o detinjstvu, ali se to uvek nekako pojavi unutar šire priče. Nije da sedim tamo i deklamujem Petrovu i Desankinu biografiju.
- A jesi li njima rekao da ideš na terapiju?
- Nisam, jesi lud?
- Mihajlo se sad već smejao tim svojim širokim osmehom, pa mahnuo konobaru.
- Zamisli, majke ti, Desanku da joj kažeš da ideš na terapiju. Mislila bi da si lud. Orobila bi sve apoteke u krugu od sto kilometara praveći štek bensedina.
- Pa zato joj i ne govorim. Dok bih njoj objasnio gde i zašto idem, to bi trajalo duže nego sama terapija.
- A koliko to inače traje?
- Nemam pojma. Kažem ti, bio sam... ček' da se setim... mislim tri puta do sada. Ne znam koliko ću još.
- Dobro, krenuo si najviše zbog cele pizdarije oko Sanje, je l' tako?
- Pa da. Recimo.
- I? Hoćeš mi reći nešto ili su to neke tajne stvari?
- Nisu tajna, samo mi je još uvek sve malo čudno. Novo, nemam pojma. Kao igrica, dođeš do jednog nivoa i misliš da je tu kraj, ali šipak. Ima ih još petsto oprilike, a ti još guliš prvi.
- Uf. Da ti kaže nešto čika Miki. Ja mislim da ti samo treba da pojebeš nešto, razumeš, da ti izađu iz glave te teške životne teme.

– Je l' tebi to pomaže? – pitao je Todor s prstohvatom sarkazma u glasu.

– Pomaže, nego šta. Pa pogledaj me. I znaš šta, evo sad dok te slušam. Mi smo totalno razmažena generacija. Ono, na stranu devedesete i to što oduvek živimo u nekoj vrsti totalnog ludila mozga. Nego, sad je to moderno, da se svi kao bave svojim *psihičkim zdravljem* – ovu je sintagmu doslovno izgovorio u italiku i nastavio svoju besedu.

– Svi su nežne pahulje. A moja baba se na njivi porađala pet puta. Deda iš'o u rat, misliš da je on mislio o *psihičkom zdravlju*? – italik se prelivao u cinizam. – Nije, nego lepo: kad treba da uzmeš pušku, uzmeš pušku i ne prenemažeš se.

Ovo će biti jedan konstruktivan razgovor, već vidim...

– I deda ti je, koliko znam, bio alkos?

– A čiji deda nije bio alkos? Samo se to tad nije tako zvalo jer se ljudima nisu davale dijagnoze kao dobar dan. Deda mi nije bio alkos, hvala na pitanju, već je „voleo čašicu“. Bogati alkosi bili su boemi, a moj deda je bio čovek seljak, uz to mora da ide čašica.

– Jesi nekad pitao babu, tu što se pet puta na polju porođila...

– Na njivi.

– Da, na njivi, izvini, što je, baj d vej, isto neka ruralna legenda jer, jebote, da li je moguće da su se sve babe ikada porađale na njivi, pa odmah posle porođaja motiku u ruke, ili ono kad su svi išli u školu osamnaest kilometara po snegu i ledu uzbrdo i do i od škole...

– Dobro, brate, shvatio sam, nemoj se gubiti, nego mi reci šta „jesam li pitao babu“?

– Jesi li je pitao kakav joj je bio život s tvojim dedom, s tim koji nije bio alkos već je imao sklonost „ka čašici“?

– Nisu se oni time bavili, družo, već preživljavali. Četvoro dece su imali, jedno je umrlo tokom porođaja. Živelu na selu

sa puno živine i stoke, a tako kad živiš, ne baviš se pitanjima smisla života nego rmbačiš ceo život od jutra do mraka i ne питаš za bolje jer ne znaš da bolje postoji.

– Misliš da ljudima tad te stvari nisu bile bitne? – pitao se i krajičkom uma setio svog zamalo realizovanog crevnog istovara pravo u sopstvene gaće u Anitinoj ordinaciji prvi put kad je bio tamo.

– Nisu, to smo sve mi izmislili da bismo imali oko čega da kukamo i da bacamo pare na terapeute i razne gurue koji će da nam otkriju smisao života. Razmažena generacija – padao je Mihajlo u vatru. Todor je odlučio da je ovde najbolje stati.

– Dobro. Nemoj da pizdiš, ti si mene pitao kako mi je na terapiji. Iskuliraj, ajmo po još jedno pivo.

Taman da zausti i nastavi razgovor koji je puzao po ivici prepirke, Mihajlu je zasvetleo telefon na stolu i mahinalno ga je zgrabio.

– E, piše mi ova mala. Marija. Ili Mara, jebem li ga. Znaš kako je dobra, mislim da ti nisam o njoj pričao.

– Nisi... – Todor je jedva dočekao promenu teme, makar bila o Marinoj guzici. Ili Marijinoj, ko će se sad toga setiti.

Sedeli su još koji sat i pili. Ostavili su iza sebe teške teme i počeli da prevrću one aktuelne i... pa, da tračare. Kao muškarci to nikad ne bi priznali – da tračare – tako da su se bezbrižno nesvesni te činjenice bavili pitanjima poput zašto je osobu iks prevarila osoba ipsilon i kakve veze to ima s osobom cet. E, a i osoba ipsilon je kupila novi auto, alfa romeo, čoveče, da si ga samo video kako juri kroz kraj, kô da mu je ćale šaik...

Na povratku kući, u sad već prohladnu oktobarsku noć, Todor se kroz pivsku izmaglicu sapleo o svoj misaoni tok koji mu je isprovocirao početak razgovora s Mihajlom.

Jebote, jesam li ja stvarno razmažen? Nežni cvetić koji je zbog raskida krenuo na terapiju? Mada, realno, Todore, znaš da nisi zbog raskida krenuo. To zvuči kao razuman razlog da kreneš na terapiju...

Setio se Mihajlovih babe i dede, žene koja se pet puta porađala na njivi i seoskog boema.

Jesu li takvi i Petar i Desanka? Jesu li oni srećni? Kakvo jezivo pitanje! Sme li se ono toj generaciji uopšte postaviti? I šta ako je Miks u pravu, da su to teme kojima se bavimo mi koji nismo morali da brinemo o gladi i visokoj stopi smrtnosti novorođene dece...

Stigao je do zgrade i stepenicama se popeo do stana.

Ni kiriju ne plaćaš, tebi je baš teško u životu...

Ušao je i jedino što je želeo jeste da se šćućuri sa psom i legne u krevet. Pošto nije imao psa, sam sa sobom se šćućurio u krevet i slušao kako se vetar napolju pojačava. Trebalo mu je dugo da zaspe, a i kad je zaspao, san mu je bio čvrstine masnjikavog kajmaka koji se stvori preko tek podgrejanog mleka.